

CİLT 8, SAYI 3, MART 1980

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) MART 1980

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Neşriyat Müdürü :

**Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman**

Yazı İşleri Müdürü : T. Güngör Uras

**Adres : Cumhuriyet Cad. Dörtler Ap. 18/2
Elmadağ - İstanbul**

Telefon : 46 24 12

**Görüş'teki yazılar KAYNAK GÖSTERİLEREK
kısmen veya tamamen yayınlanabilir.**

Basıldığı Yer : Nurtan Matbaası - İstanbul

Tel. : 22 73 27 26 46 35

Bu Sayıda

Merkezi İdarenin Yeniden Düzenlenmesi	4
Yüksek Öğretim Kurumları	7
Brezilya Neden Model Alınmak İstensin	11
Brezilya Ne Yapıyor	15
Brezilya Mucizesi Neden Gerçekleşmedi	19
Brezilya Usulü Endeksleme	23
Bir Devalüasyon Nasıl Yapılır	27

Merkezi İdarenin Yeniden Düzenlenmesi

25 Ocak 1980 Tarihli Resmi Gazete ile yayınlanan tedbirler demeti içinde göze çarpmayan fakat birbiriyle ilişkili 4 karar vardır ki, çok büyük önem taşımaktadır.

Bu 4 önemli karar ve neden önemli oldukları aşağıda açıklanmaktadır.

1. Koordinasyon Kurulu

«Memleketin ekonomik hayatına taallük eden» her türlü kararda Hükümet üyelerinin altında, yüksek düzeydeki bürokratlardan oluşan bir karar ve uygulama organı yaratılmaktadır.

2. Para ve Kredi Kurulu

«Para ve kredi politikasını çizmek ve uygulamaktan sorumlu yüksek düzeyde bürokratlardan oluşan bir başka kurul getirilmektedir. Bu kurul, finansman sorunlarına çözümden, fiyat destekleme politikası uygulamasına ve hatta ödemeler dengesi sorunlarına kadar çok geniş alanda söz sahibi olacaktır.

3. Yabancı Sermaye Dairesi

«Hizmetin daha rasyonel şekilde yürütülmesi ve işlemlere çabukluk kazandırılması için» Başbakanlık'ta bir Yabancı Sermaye Dairesi teşkil olunmaktadır.

4. Teşvik ve Uygulama Dairesi

«Teşvik tedbirlerini bir merkezden yürütmek ve gerekli koordinasyonu ve çabukluğu sağlamak için» Başbakanlık'ta bir de Teşvik ve Uygulama Dairesi kurulmaktadır.

Başbakan'ın kendine bağlı, adı geçen işlerden sorumlu «Bakanlar»; bu bakanların «teşkilatları»; bu teşkilatların ihtisas sahibi «elemanları» varken, acaba neden bütün bu işlerin Başbakanlığa toplanıp orada dar bir kadro ile yürütülmesi ihtiyacı duyulmuştur?

Bunun cevabı çok açıktır : Çünkü kamu yönetimi, toplumsal gelişmenin çok gerisinde kalmıştır.

Kamu yönetimi toplumsal gelişmenin gerisinde kalırsa ne olur? Çok ciddi şeyler olur. Eğitimde kamu yönetimi toplumsal gelişmenin gerisinde kalırsa, eğitim sistemi felç olur... Koluk hizmetleri toplumsal gelişmenin gerisinde kalırsa Devlet Baba aşayışı sağlayamaz... Bu böyle sürüp gider... Devlet Baba vergi toplayamaz... Devlet Baba Merkez Bankasını işletecek döviz bulamaz... Devlet Baba dış ilişkileri iyi kurup işletemez... ve benzeri...

Biz her sorunun Türkiye'ye özgü olduğuna inanırız... Hayır... Aynı şey diğer ülkelerde de olmuştur. Gelişen toplumlarda kamu yönetimi genellikle gelişmeye ayak uyduramaz. Ama onların bizden farkı şudur : o ülkelerde durum fark edilince hemen Kamu Yönetimi Güçlendirilir. Gelişmenin gerisinde kalmak bir yana, önüne geçilir...

Bizde ise... Ah.. vah vah... gördünüz mü... Kamu yönetimi gelişmenin gerisinde kaldı denir... ve iş orada kalır...

ABD'nde İkinci Dünya Savaşı sonunda kamu yönetiminin toplumun gerisinde kaldığı Devlet Baba tarafından fark edilmiştir. Hemen saygın bir kişi aranmış, eski Cumhurbaşkanı'ndan Hoover bulunmuş, onun başkanlığında meşhur «Hoover Komisyonu» teşkil edilmiştir. Bu komisyon 1947 - 1949 yılları arasında çalışmış, ABD Kamu Sistemini yeniden düzenlemeye esas olan meşhur raporlarını hazırlamıştır.

1960 Yılından sonra DPT'nin kuruluş çalışmaları sırasında benzer bir uygulamanın Türkiye'de de yapılması düşünülmüş ve hatta böyle bir komisyona İsmet İnönü'nün başkanlık etmesi halinde çok saygınlığı olacağı ve yararlı değişiklikler getireceği düşünülmüştür.

İnönü aktif politikaya devam edeceğini bildirdiğinden bu proje uygulanamamış, daha sonra MEHTAP (Merkezi Hükümeti Yeniden Düzenleme Projesi) diye bir çalışmaya başlanmış, birkaç yıl süren bu çalışma bir sonuç vermeden unutulup gitmiştir.

Şimdi ortada bir gerçek vardır. Kamu yönetiminin tümüyle toplumun önüne geçirilmesini başaracak bir yeniden düzenleme yapılamadığından, ufak kaydırmalar, komisyonlar, yetki toplamaları ile kamu hizmetlerine etkinlik kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Ama artık sorun ve sorunun önemi açıklıkla ortada durmaktadır.

Yüksek Öğretim Kurumları

Her yıl belli dönemde «Üniversiteye Giriş» heyecanı kaplar Türkiye'yi.

Bu yıl 40.449 talihli Üniversiteye (veya daha doğru deyimini ile) Yüksek Öğretim Kurumlarına devam imkânına kavuşabilecek.

Bunların yüksek öğretim kurumlarına dağılımı şöyle olacak :

Üniversiteler	23.227
D.M.M.A.	3.206
İ.T.İ.A.	5.290
Yüksek okullar	2.106
Eğitim Ens. (4 yıl)	4.940
Eğitim Ens. (2 yıl)	1.680
Genel Toplam	40.449

Türkiye'de 1980 yılında 593 Yüksek Öğretim Kurumu var.

Tabii bunların başında üniversiteler geliyor. 19 üniversitemizde öğretim devam ediyor. Bu 19 üniversitede 125 bine yakın öğrenci okuyor.

1980 yılında ise üniversitelere 23 bin yeni öğrenci alınacak. Aşağıda sırasıyla üniversiteleri ve diğer yüksek öğretim kurumlarının isimleri, buldukları şehirler ve 1980 yılında kabul edecekleri öğrenci sayıları veriliyor :

YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARI

ÜNİVERSİTELER	Toplam öğrenci	1980 Yılında girecek öğrenci
1. Anadolu (Eskişehir)	62	50
2. Ankara (Ankara)	22.797	3.950
3. Atatürk (Erzurum)	8.726	1.640
4. Boğaziçi (İstanbul)	3.850	690
5. Bursa (Bursa)	1.478	490
6. Cumhuriyet (Sivas)	212	50
7. Çukurova (Adana)	1.150	440
8. Diyarbakır (Diyarbakır)	1.129	295
9. Ege (İzmir)	13.558	3.329
10. Fırat (Elâzığ)	794	250
11. Hacettepe (Ankara)	14.878	1.940
12. İnönü (Malatya)	188	120
13. İstanbul (İstanbul)	31.498	4.820
14. İstanbul Teknik Ü. (İstanbul)	10.992	1.893
15. Karadeniz Teknik Ü. (Trabzon)	2.685	500
16. Kayseri (Kayseri)	266	100
17. 19 Mayıs (Samsun)	366	50
18. Orta Doğu Teknik Ü. (Ankara)	9.494	2.210
19. Selçuk (Konya)	1.240	410
TOPLAM	124.747	23.227

**(D.M.M.A.) DEVLET MİMARLIK MÜHENDİSLİK
AKADEMİLERİ**

	1980 Yılında girecek öğrenci
İstanbul D.G.S.A.	120
Ankara D.M.M.A.	260
Balıkesir	60
Denizli D.M.M.A.	100
Elâzığ D.M.M.A.	224
Eskişehir D.M.M.A.	232
İsparta D.M.M.A.	120
İstanbul D.M.M.A.	1.420
Kayseri D.M.M.A.	80
Kocaeli D.M.M.A.	100
Konya D.M.M.A.	160
Sakarya D.M.M.A.	210
Zonguldak D.M.M.A.	120
TOPLAM	3.206

**(İ.T.İ.A.) İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER
AKADEMİLERİ**

	1980 Yılında girecek öğrenci
Adana İ.T.İ.A.	300
Ankara İ.T.İ.A.	2.295
Bursa İ.T.İ.A. (Balıkesir)	700
Eskişehir İ.T.İ.A.	770
İstanbul İ.T.İ.A.	1.025
Trabzon İ.T.İ.A.	200
TOPLAM	5.290

YÜKSEK OKULLAR	1980 Yılında girecek öğrenci
1. Ankara Endüstriyel Sanatlar Y. Öğr. Ok.	300
2. Ankara Yüksek Teknik Öğretmen Ok.	656
3. İstanbul Yük. Teknik Öğret.	255
4. Ankara Kız Teknik Öğret.	220
5. Ankara Erkek Sanat Yük. Öğret. Ok.	110
6. Ankara Ticaret ve Turizm	150
7. Ankara Maliye Meslek Yük. Ok.	100
8. Ankara Sağlık İdaresi Y. O.	25
9. Ankara Sosyal Hizmetler Akademisi	50
10. Ankara Sevk ve İdare	70
11. İstanbul Tütün Ekspertleri O.	40
12. İstanbul Yüksek Denizcilik Okulu	130
TOPLAM	2.106

4 YILLIK EĞİTİM ENSTİTÜLERİ	1980 Yılında girecek öğrenci
1. Ankara Gazi Eğitim	1.360
2. Balıkesir Necati Bey	400
3. Diyarbakır	580
4. Edirne	200
5. Erzurum Kâzım Karabekir	400
6. İzmir	680
7. Konya Selçuk	520
8. Samsun	400
9. Trabzon Fatih	400
TOPLAM	4.940

2 YILLIK EĞİTİM ENSTİTÜLERİ	1980 Yılında girecek öğrenci
1. Ağrı Eğitim Ens.	120
2. Bolu	120
3. Burdur	120
4. Çanakkale	120
5. Denizli	120
6. Giresun	120
7. Hatay	120
8. Kastamonu	120
9. Kırşehir	120
10. Kütahya	120
11. Niğde	120
12. Siirt	120
13. Sinop	120
14. Van	120
TOPLAM	1.680

Brezilya Neden Model Alınmak İstensin?

Sık sık «Brezilya Modeli»nden söz edilir. Türk iş adamlarının Brezilya Modelini getirmek istedikleri söylenir.

Brezilya belli bir doğrultuda oluşmuş şartlar altında, belli bir doğrultuda gelişme tercihini yapmış bir ülkedir.

Bu ülkenin şartlarını «Türkiye'de uygulamayı» kimsenin isteyebileceği düşünülemez.

Böyle bir arzu duyanlar olsa bile, «o ülkeye özgü model'in» başka ülkeler için kalıp alınması mümkün değildir.

Kaldı ki, Brezilya Modeli'nin ne derecede başarılı olduğu tartışılmaya değer.

Aşağıda, (hiç şüphe yok ki ülkeyi yönetenlerin iyi niyetlerine rağmen) Brezilya Modeli'nin ne büyük sorunlar yarattığı. «Türkiye'nin hür demokratik, parlamenter rejim içinde, teşebbüs

hürriyetine saygılı karma ekonomi düzeninin faziletleri» açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

*
**

1889 yılında Brezilya toprakları üzerinde Cumhuriyet ilân edilmiş, hemen sonra tekrar iç savaş hızlanmış tüm güçlüklerle rağmen ilk Cumhuriyet 1930 yılına kadar sürmüştür. 1932 yılında komünistler ilk defa sahneye çıkmış ve başarısız bir darbe teşebbüsünde bulunmuşlardır.

1937 yılında Vargas, Kongreyi kapatarak (Yeni Devlet) ismi altında bir başkanlık yönetimi kurmuştur. Vargas 1954 yılına kadar, yerine geçen Kubitschek ise 1961 yılına kadar işbaşında kalmıştır.

Brezilya'daki madenlerin tamamı ve şeker kamışı plântasyonları yabancı kuruluşlarca işletildiğinden Brezilya'lılar için tek gelir kaynağı «kahve satışlarıdır». Dünya kahve fiyatlarındaki dalgalanma Brezilya ekonomisini büyük ölçüde etkilemektedir. İkinci Dünya Savaşını çok kötü ekonomik şartlarla geçiren ülke savaş sonrası ABD'nin yardımlarıyla biraz durumunu düzeltmiştir. ABD girişimcileri savaş sonunda ülkede sanayi yatırımlarına başlamışlardır.

Ülkenin zengin tabii kaynakları ve büyük iç pazarı ABD sermayesi yanında özellikle Portekiz, İspanyol, İtalyan, Lübnan, İngiliz, Batı Alman ve Japon sermayedarlarını da cezbetmiştir.

Yabancı yatırımcıların Brezilya'ya ilgi duymaya ve yatırım yapmaya başladıkları ve özellikle yabancıların otomotiv sanayii konusunda Brezilya'yı bir üs olarak seçtikleri bir ortamda 1961 yılında Devletin başına geçen Quadros 7 ay sonra görevinden ayrılınca yerini yardımcısı Goulart almıştır. Goulart, sol oyların büyük desteğini gördüğünden yönetimi tüm yabancı sermayeyi ve özellikle ABD'ni kaygılandırmıştır.

1964 yılında Brezilya'nın sol'a kaydığı iddia edilen yöneticileri, ABD'nin desteklediği bir ordu hareketiyle bertaraf edilmiş ve ihtilâl hükümeti işbaşına gelmiştir.

Brezilya halen askeri yönetime dayalı bir başkanlık rejimiyle idare edilmektedir. ABD bu yönetimi 1964'den beri politik ve ekonomik yönden çok büyük ve açıklıkla desteklemektedir.

Brezilya'da başkan'ı 16 general tayin eder. Tabii bunun bir seçim formalitesi de vardır.

Brezilya'da sendikal hareket, toplu sözleşme düzeni yoktur. Basın yayın organları üzerinde ciddi bir kontrol ve sansür uygulanmaktadır.

Toplantı, gösteri hürriyeti bulunmamaktadır. Hükümetin uygulamalarını, mevcut düzeni tenkit etmek; öğretim üyeleri ve öğrencilerin siyasete karışmaları yasaktır.

Ancak 1978 Yılı başından itibaren Brezilya'da özellikle işçiler kanunî olmayan grev ve direniş hareketlerine başlamışlardır.

1979 Yılıının önemli sorunu sanayide kanuni olmayan grev ve direnişler nedeniyle ortaya çıkan üretim duraklamalarıdır.

Devlet yönetiminde üst yöneticilerin protokol sırası şöyledir :

1. Başkan
2. Başkan yardımcısı
3. Sivil Personel Şefi (chief of civil staff)
4. Askeri Personel Şefi (chief of military staff)
5. Millî Haber Alma Servisleri Şefi
6. Koordinasyon ve Plânlama Sekreteryası
7. Başkanın Özel Danışmanı
8. Ve 16 Bakan

Güney Amerika kıtasının % 48'ini kapsayan Brezilya'nın toprakları 8.5 milyon km²'dir.

110 milyon dolayında tahmin edilen nüfusunun % 1'i yerli Hindliler, % 11'i siyah derililer, % 26'sı melezler ve % 63'ü beyazlardan teşekkül etmektedir. Nüfusun büyük kısmı gelişmemiş ormanlık bölgelerdedir. Ana dil «Portekiz» dilidir. Nüfusun % 90'ı Roman Katolik'tir.

Brezilya Ne Yapıyor?

1. Güney Amerika topraklarının % 48'ini kapsayan Brezilya, 1500 yılında Portekizlilerin kontrolüne geçmiş ve koloni haline getirilmiştir. Geçmiş 500 yıllık dönemde Portekiz, İspanyol, Alman, İtalyan, Lübnanlı, Amerikalı, Fransız, Japon, Çinli, Koreli ve Yugoslav göçmenler ekonomik ve sosyal yapıya hakim olmuşlardır.

Brezilya'nın gelişmiş bölgelerinde «Güney Amerika» karakteri hemen tamamen ortadan kalkmıştır. Melezleşmemiş nüfus geri ormanlık bölgelerde ilkel koşullarda yaşamaktadır.

Brezilya ekonomisi değerlendirilirken bir nokta üzerinde durmakta yarar vardır. Brezilya'da ekonomiye hakim olan ve yerli sayılan nüfus, göçmenler veya onların melezleridir. Yabancı sermayeye izin veren kişiler, göçmenler veya onların melezleridir.

2. Brezilya'ya yabancı sermayenin ilgisi 1500'lerden sonra Koloni yönetimi dönemlerinde başlamıştır. Bu ilgi giderek ciddiyet kazanmıştır. Yabancı sermaye ve yabancılar ülkedeki menfaat dengelerini korumak için uzun yıllar iç savaşlarda taraf olmuşlardır.

1964 yılından bu yana ülkede yönetime hakim olan askeri rejime dayalı otoriter hükümetler belli hak ve hürriyetlerin kullanımını askıya almışlardır.

3. Asgari aylık ücretin düşüklüğü, grev hakkının, sendikal hürriyetin bulunmaması, 110 milyon nüfusa dayalı iç pazar, dış ödeme güçlükleri nedeniyle uygulanan sıkı ithâlat tahditleri, % 300'e varan gümrük duvarı, yabancı sermaye için Brezilya'yı cazip bir yatırım alanı haline getiren önemli etkenlerdir.
4. «Brezilya Modeli»nden söz edilince öncelikle «Brezilya'da kurulup dünyaya mal satan otomobil firmaları» akla gelir. Gerçekten dünyanın hemen bütün tanınmış firmaları Brezilya'da otomobil, otobüs, kamyon, traktör ve yürüyen iş makineleri üretmektedir. Brezilya'da 1961'den bu yana 15 yılı aşkın süredir, ekonomik birimin üzerinde üretim yapan bu firmaların 1976 yılında 10 milyar dolarlık ülke ihracatı içindeki payları 373 milyon dolardır. Kalan üretim içeride pazarlanmaktadır.
5. Brezilya'ya 9 milyar dolar giriş yapan ya-

bancı sermayenin Brezilya'nın 1976 yılı toplam ihracatındaki payı ise 900 milyon dolar dolayındadır.

6. «Zengin Madenler» yönünden bol kaynaklara sahip Brezilya'da madenlerin çıkarılması yabancı sermayenin elindedir. Halen Brezilya'nın maden ihraç geliri, ithal ettiği madenlerin bedelini ancak karşılayabilmektedir.
7. Bu nedenlerle Brezilya'nın gene de en önemli ihraç malları geleneksel tarım ürünleridir. 10 milyar dolarlık ihracat gelirinin 6 milyarlık kısmı kahve, soya ve benzeri tarım ürünlerinden gelmektedir.
8. Brezilya'da sanayiın % 60'ı kamu kesiminin, % 30'u yabancı sermayenin ve kalan % 10'u Brezilya tabiiyetindeki kişilerin kontrolündedir.

Sanayi genellikle iç piyasaya dönük üretim yapmaktadır. Yerli ve özellikle yabancı sermayeli kuruluşlar ancak Hükümetin zorlamalarını cevaplamak için ihracat yapmaktadırlar.

Yabancı sermayeli kuruluşlar genellikle iç pazarı kaybetmemek için hükümetin getirdiği zorlamalar ve sınırlamalar çerçevesinde «fiyat ve maliyet» unsurunu dikkate almadan ihracat mükellefiyetlerini yerine getirmektedirler. Bu tip işlemlere genellikle ana firmalar aracılık etmekte, Brezilya'daki yatırımlar için özel pazar tahsisleri yapmaktadır.

Bu tip operasyonlarla son zamanlarda çok uluslu şirketlerin Brezilya'daki tesislerinden Türkiye'ye traktör, iş makineleri ve kamyon ihracı mümkün olabilmektedir.

9. Hızlı fiyat artışları, gittikçe bozulan gelir dağılımı, önemli ödemeler dengesi açıkları, rekor dış borç rakamları, askeri yönetim, kısıtlı hak ve hürriyetler Brezilya'da ekonomik ve sosyal sorunları artıran etkenlerdir.

Fakat bu ortam spekülâtif sınıî ve ticari girişimleri teşvik etmekte, her türlü sermayenin ve özellikle yabancı sermayenin kısa sürede ve değişik biçimlerde yüksek getiri oranı ile riski ortadan kaldırma imkânı, bu tip girişimlerde devamlılığı sağlamaktadır.

10. Fiyat artışlarının etkilerini bertaraf etmek için getirilen «endekleme» sisteminde, her yıl endekleme uygulanacak alan ve oranları tayin yetkisinin belli bir otoritenin takdirine bırakılması, dengeyi daha da bozucu ve haksız rekabet yaratıcı bir durum ortaya çıkarmaktadır.

Brezilya Mucizesi Neden Gerçekleşmedi?

Brezilya ihracatını 10 yılda 2 milyardan 15 milyar dolara çıkardı. Ama ithalâtı da aynı dönemde 2 milyardan 17 milyar dolara yükseldi.*

BREZİLYA'NIN DIŞ TİCARETİ

	İhracat	İthalat	(Milyon \$) Dış Ticaret Açığı
1969	2.311	1.993	318
1970	2.739	2.507	232
1971	2.904	3.247	-343
1972	3.991	4.232	-241
1973	6.199	6.192	7
1974	7.951	12.641	-4.690
1975	8.670	12.210	-3.540
1976	10.128	12.347	-2.219
1977	12.140	11.998	142
1978	12.700	13.600	-900
1979	15.300	17.200	-1.900

(*) Brezilyanın 1979 yılı Petrol ithalâtı 6/7 milyar \$'dır.

Görüleceği gibi Brezilya'nın ithalâtı ile ihracatı arasındaki fark pek büyük değil. Fakat Brezilya bugünkü ekonomik yapıyı kurabilmek için dış kaynaklara çok bağılandı.

Önce ülkeye büyük ölçüde yabancı sermaye girişi oldu. 1980 başında ülkedeki yabancı sermaye toplam girişi 15 milyar dolar dolayında. Buna ek olarak Brezilya büyük ölçüde dış kredi kullandı. Brezilya'nın son yıllardaki kredi kullanım rakamları şöyle :

BREZİLYA'NIN DIŞ BORÇLARI

(Milyar \$)

	Dış Borçlar (I)	Uluslararası Rezervler (II)	Dış Borç Durumu (Net) III (I - II)
1968	3.7	0.2	3.5
1969	4.4	0.7	3.7
1970	5.2	1.1	4.1
1971	6.6	1.7	4.9
1972	9.5	4.2	5.3
1973	12.5	6.4	6.1
1974	17.1	5.2	11.9
1975	21.1	4.0	17.1
1976	25.9	6.5	19.4
1977	32.0	7.2	24.8
1978	43.5	11.9	31.6
1979	48.0	9.4	38.6

Gerçekte Brezilya'nın ihracat patlaması Kore'nin gerisinde kaldı. 1973 - 1978 döneminde Ko-

re ihracatını 4 katı büyütürken Brezilya 2 katı büyütebildi.

Brezilya'nın 1985 ihracat hedefi 40 milyar dolar. Bunun 25 milyar dolarının sanayi ürünü ihracatı olması öngörülüyor.

Son döviz gelir/gider durumu ise şöyle :

BREZİLYA'NIN DÖVİZ GELİR VE GİDERİ

(Milyon \$)

	1973	1977
İHRACAT	6.199	12.139
Kahve	1.344	2.641
Diğer Tarım Ürünleri	2.889	4.843
Yarı Sanayi Ürünü	1.804	4.376
Sanayi Ürünü	1.328	3.388
Diğer	161	277
İTHALAT	6.192	11.999
Petrol	769	4.068
Makine - Alet	2.142	3.074
Gübre	138	503
Kimya Ürünü	439	896
Buğday	335	760
Demir - Çelik	493	584
Diğer Metaller	287	509
Kağıt	82	137
Petro - Kimya	95	175
Lastik	63	112
Diğer	1.344	1.877
KISA VADELİ BORÇ, FAİZ,		
KÂR ÖDEMESİ	1.722	4.019
DİĞER ÖDEMELER	1.688	3.873
ORTA VE UZUN VADELİ		
BORÇ ÖDEMELERİ	1.672	4.052

Bu nedenle ithalatını ihracatıyla karşılayabilse bile Brezilya'nın her yıl başka nedenlerle ek kaynaklara ihtiyacı var :

— Gelen yabancı sermayenin ücret, teknik bilgi, kâr transferlerini karşılayabilmek,

— Alınan kredilerin ana para ve faizlerini ödeyebilmek için, Brezilya'nın 1977 - 1979 dönemlerinde 10 - 12 milyar dolar her yıl ek borç alması gerekiyordu.

1980 Yılında Brezilya 18 milyar dolar ek borç bulamaz ise yaşayamamak.

Yabancılar Brezilya ekonomisini (bisiklet üzerindeki çocuğa benzetiyorlar. Durursa düşer diyorlar) Bunun için 18 milyar doları vermeye istekliler.

18 milyar doların sadece 2 milyar doları dış ticaret açığına (yani ithalat ile ihracat arasındaki farka) gidecek. Kalanı yabancı sermayenin transferleri ve borç ana para ve faizlerinin ödenmesi için gerekli.

Brezilya IMF ile en iyi geçinen ve IMF reçetelerini uygulayan ülkelerin başında geliyor. Bu nedenle kolaylıkla banka sisteminden kredi buluyor.

IMF ile son anlaşma Aralık 1979'da yapıldı. IMF'in önerdiği önlemler alındı. Bu arada (1 dolar 42.55 Kruzero olarak) Brezilya parası devalüe edildi. 1969 Yılında 1 dolar 4.0 Kruzero, 1976 yılında 1 dolar 10.6 Kruzero idi.

Brezilya Usulü Endeksleme Nedir?

Brezilya'nın son on yıllık gelişme rakamları şöyle :

	Kalkınma Hızı	Sanayi Gelişme Hızı	Enflasyon
1969	10.0	12.2	19.1
1970	8.8	10.4	19.2
1971	13.3	14.3	21.5
1972	11.7	13.4	17.7
1973	14.0	15.8	15.4
1974	9.8	9.8	29.1
1975	5.6	6.2	27.8
1976	9.2	10.9	40.4
1977	4.7	3.9	40.6
1978	6.0	4.0	41.0
1979	6.2	4.5	75.0

Brezilya, 1976'larda % 40 dolayındaki enflasyonla karşılaşınca, fiyat artışlarının etkisini bertaraf etmek için belli alanlarda «endeks» uygulamaya karar verdi.

Her yıl hangi alanda ve ne oranda endeks uygulanacağına hükümet karar verir.

Örneğin 1976 yılında banka mevduatı ve kredilerine % 32 endeks uygulanmıştır. Kredi faizi % 8'dir. Yani krediyi bir yıl kullanan % 40 ödeme yapmış olmaktadır.

Ücretlere daha düşük oranlarda endeks uygulanmaktadır. Bu nedenle ücret artışları fiyat artışından daha geride kalmaktadır. Endeksin hangi alanlara uygulanacağı hangi miktarlarda uygulanacağı Hükümetçe kararlaştırıldığından bu uygulama belli sektörlerde spekülative kazanç ve haksız rekabete neden olabilmektedir.

Sınai ürünlerin, otomobilin ve dayanıklı tüketim mallarının fiyatlarını Hükümet tayin etmektedir. Geniş bir fiyat kontrolu uygulaması vardır. İhraç ürünlerinde vergi iadesi yoluyla fiyat düşürülmektedir.

Halk tasarıflarını genellikle devlet tahvillerine yatırmaktadır. Devlet tahvillerine ayda % 2.5 faiz ödenmekte ayrıca yıllık «endeks» uygulamasına tabi tutulmaktadır.

Brezilya'da işçi ücretleri çok düşüktür.

Sanayide, sosyal yükü olmadan, düşük ücret ile vasıfsız işçi çalıştırılmaktadır.

Uzun yıllar grev hakkının olmaması, ücretin düşüklüğü yabancı sermayeyi cezbeden unsurlar olmuştur.

Brezilya'da gelir vergisi genellikle % 50 dolayındadır. Çok ağır bir gümrük rejimi sanayii

himaye etmektedir. Sınai ürünlerde gümrük % 300 dolayına yükselmektedir.

Gelir dağılımı giderek düzelecek yerde bozulmaktadır.

Nüfusun % 50'si 1960'da Millî Gelirin % 17.7'sini alırken bu oran 1977'de % 11.8'e düşmüş, buna karşı zengin nüfus diliminin Millî Gelirden aldığı pay büyümüştür.

Brezilya'da İktisaden Faal Nüfusun Gelir Dağılımı :

Gelir dilimleri :	Gelirdeki payları	
	1960	1977
En zengin % 5	% 27.7	% 39.0
Sonraki % 15	% 26.7	% 28.0
Sonraki % 30	% 27.9	% 21.2
Sonraki % 50	% 17.7	% 11.8

Kaynak : The Economist, 4 Ağustos 1979.

Brezilya'da sanayiinin gelişmesi 1948 - 1960 yılları arasında başlamış, bugünkü sınai yapı 1964 yılından sonraki askeri yönetim döneminde hızlı bir gelişme aşamasına girmiştir.

Brezilya'daki yerli müteşebbislerin çoğunluğu yabancı menşeli şahıslardır. Örneğin son zamanlarda rejim nedeniyle Portekiz'i terk eden zenginler bankacılık ve sigorta kesimini ellerine geçirmektedirler. İtalyanların büyük sınai yatırımları vardır. Demiri sanayii Alman menşeli ailelerin elindedir. Lübnan menşeli aileler sanayiinin büyük kısmına sahiptir. Aynı şekilde İngiliz, Fransız, ABD menşeli aileler özel ke-

sime ait büyük tesislerin sahipleridir.

Yabancı sermayeli yatırımların çoğunluğunda tek bir Brezilyalı ortak katkısı görülmektedir. Bu ortaklar ise genellikle yabancı menşeli ve belli ailelerdir.

1976 yılı itibariyle sanayide kamu, özel ve yabancı sermaye payları şöyledir :

% 60 kamu

% 30 yabancı sermaye

% 10 yerli sermaye

Sermaye piyasası yoluyla sanayiın yaygınlığı sözkonusu değildir. 1976 yılındaki 100 büyük sınai kuruluşun 56'sı devlet kuruluşu, 21'i yabancı sermayeli kuruluş ve 21'i özel sektör kuruluşudur. Özel sektör kuruluşları genellikle maden üretimi, tarımsal üretim, tarım ürünleri işleme sanayii ve gıda sanayii konularında faaliyet göstermektedir.

Yatırım malları sanayii, makine imalat sanayii, elektrikli aletler sanayii, otomotiv sanayii genellikle yabancı sermayenin hakimiyetindedir.

Bir Devalüasyon Nasıl Yapılır?

Başbakan Eşkol : Sayın Hükümet üyeleri, artık dayanamayacağım. Paranın devalüe edileceği konusunda dedikodular yeniden yaygınlaştı...

Bakan Sapir : Asi millet!

Başbakan Eşkol : Herkes gene deliler gibi parasını mala yatırmaya başladı. Bütün millet dükkânlara doluyor. Altın alıyor, döviz alıyor, halı alıyor. Biz de elimiz kolumuz bağlı oturuyoruz. Geçen hafta halkı yatıştırmak amacı ile yayınladığımız bildiri üzerine herkes bankalardan para çekmeye başladı...

Bakan Aren : Hükümete güven kalmadı mı dersiniz?

Başbakan Eşkol : Kalmadı. Çok iyi hatırlıyorum, geçen devalüasyondan önce de defalarca devalüasyon yapmayacağımızı ilân etmiş-

tim ama boşuna... Kimsenin dinlediği yok. Panikten hoşlanıyorlar sanki.

Bakan Sapir : Asi millet!

Başbakan Yrd.

Abba Eban : Geceniz hayırlı olsun sayın arkadaşlarım, Üzerinde önemle durulması gereken ve cevabı sarîh bir şekilde verilmesi lâzım olan konuda benim nokta-i nazarım da şudur: Burada bahsi geçen mesele, memleketimizin hür iktisadî hayatının sıhate ulaşması bakımından...

Bakan Almogi : Tabî, evet, tamam anladık... Devalüasyon olacak mı, asıl ondan bahsedin.

Başbakan Eşkol : Ne demek devalüasyon olacak mı? Yahu olmayacağını söyleye söyleye dilimde tüy bitti.

Bakan Almogi : Tamam anlıyorum, ama şimdi aramızda yabancı yok... Gelin açık konuşalım...

Başbakan Eşkol : Devalüasyon olmayacak. Olmayacak... Olmayacak...

Bakan Almogi : Maliye Bakanı da tekrarlasın...

Bakan Sapir : Olmayacak.

Bakan Almogi : Eve telefon edebilirmiyim? Karıma birşey söyleyecektim de...

Başbakan Eşkol : Bana bak... Buradan bir yere kıpırdamayacaksın! Kimsenin karısına telefon edip çarşıya saldırmasına müsaade edemem... Arkadaşlar birbirimize inanmazsak, halktan bize güvenmesini nasıl isteyebiliriz? Devalüasyon olmayacak...

Bakan Aren : Doğru, bu nokta üzerinde durmalıyız. Çoktandır bu fikirdeyim. Devalüasyon olmamalı...

Bakan Sapir : Herşeyden önce, daha büyük zararlara yol açmadan milleti yatıştırmalıyız.

Başbakan Eşkol : İyi ama, nasıl yapacağız? Bize inanmıyorlar, anlamıyor musun, inanmıyorlar!...

Bakan Aren : Levi, Allahaşkına doğru söyle, devalüasyon olacak mı?

Başbakan Eşkol : Bana bak, beni deli etme, tamam mı? Seçimlerden önce devalüasyon yapılır mı be?!

Bakan Aren : Doğru! Kanımca bu, ileri sürebileceğimiz en inandırıcı sebep. Parti liderleri bir basın toplantısı düzenlemeli ve törenle şu açıklamayı yapmalı : «Baylar! Bir yıl sonra millet meclisi seçimleri yapılacak. Başka derdimiz yokmuş gibi bir de devalüasyon mu yapalım?»

Bakan Sapir : İnanmayacaklar. Diyecekler ki : «Daha önlerinde bir yıl varsa, onları tanıdığımız kadarı ile, bu haydutlar üç gün içinde bir devalüasyon yapmanın yolunu bulurlar.»

Başbakan Eşkol : Akla yakın. Peki ne yapalım?

Başbakan Yard.

Abba Eban : Naçiz kanaatim şudur ki...

Bakan Almogi : Doğru konuş!

Başbakan Yard.

Abba Eban : Naçiz kanaatim şudur ki, meseleyi hukukî cihetinden mütalâa edip paranın

devalüe edilmesinin yasaklanması hakkında fiskal bir kanun çıkartma yoluna gidilmelidir...

Bakan Sapir : Olmaz. Böyle bir kanun çıkarırsak hiçbir zaman devalüasyon yapamayız.

Bakan Sason : Ha... Devalüasyon mu yapacağız? Ne zaman yapıyoruz devalüasyonu?

Başbakan Eşkol : Yapmayacağız!!! Devalüasyon istemiyoruz yahu, istemiyoruz! Dün gazetecilere söyledim: Eğer devalüasyon yaparsam bundan böyle adım «salak» olsun...

Bakan Almogi : Levi salak... Levi salak Eşkol... Salak Eşkol Levi...

Başbakan Eşkol : Almogi, neler mırıldanıyor-sun orada?

Bakan Almogi : Hiç, karıma telefon etmek istiyordum... Bir an önce alış verişe çıksın diye...

Başbakan Eşkol : Halkı yatıştırmanın yolunu bulmadan buradan bir yere gidemezsin.

Bakan Aren : Bence, herkesin önünde devalüasyon olmayacağına dair törenle yemin edecek bir halk komisyonu kurmalıyız. Komisyon üyeleri arasında İsrail Genelkurmay Başkanı ile İsrail Cumhuriyet Savcısı da bulunsun...

Bakan Sapir : Kendilerine resmen başvurduk...

Bakan Aren : Eee?

Bakan Sapir : O günden beri onları kodunsa bul. Karılarını almışlar mağaza mağaza geziyorlar...

Bakan Almogi : Telefon edebilir miyim? Yahu bırakın ben de karıma telefon edeyim...

Başbakan Eşkol : Hayır! Bıktım artık! Bu memlekette kimse kimseye inanmıyor yahu.

Bakan Aren : Ben Gourion ile Pinhas Lavon'u paranın değeri düşmeyeceği hususunda ortak bir demeç vermeye razı etsek...

Başbakan Eşkol : Olmaz, araları iyi değil.

Bakan Sason : Neden?

Bakan Sapir : Hani o mesele var ya... Ben siyasî ağırlığı olan yabancı bir şahsiyete başvuralım diyorum...

Başbakan Eşkol : Güzel fikir. Başkan De Gaulle bizde devalüasyon olmayacağını törenle açıklasın...

Bakan Sapir : Ben ve De Gaulle. Kısa birer nutuk atarız... Haber filmi yapar sinemalara dağıtırız...

Bakan Almogi : Ben çıkıp telefonla De Gaulle'ü arayayım...

Başbakan Eşkol : Almogi, otur oturduğun yerde. Unut şu telefon işini. Karına telefon ettirmeyeceğim sana... Acı son gelip çatana dek, sen de bizimle birlikte, kollektif sorumluluk altındasın.

Başbakan Yard.

Abba Eban : İddiam şu ki kıymetli arkadaşlarım, milletimiz hükümet etme mes'uliyetini omuzlarında taşıyanlara halâ itimat etmektedir. Hükümet azaları koyu renkli elbise giyip Ramat-Gan stadında toplansınlar, millî bayra-